

Υλοποίηση εξ αποστάσεως σεμιναρίου για την παιδαγωγική αξιοποίηση των ΤΠΕ στη διδασκαλία μαθημάτων, μέσω της ηλεκτρονικής πλατφόρμας του moodle, σε 36 νησιά του Ν. Αιγαίου

Η e-κοινότητα των επιμορφωτών

Τζιμόπουλος Νικόλαος¹, Μαχαιρίδου Μαρία², Φατσέα Αδαμαντία³

¹ Υπεύθυνος ΚΕΠΛΗΝΕΤ Νομού Κυκλάδων

ntzimop@sch.gr

² Παιδαγωγική Ομάδα Κ.Π.Ε. Μαρώνειας, Διδάκτορας Τ.Ε.Φ.Α.Α., Δ.Π.Θ.

mmachair@phyed.duth.gr

³ Σχολική Σύμβουλος Φυσικής Αγωγής Α/θμιας & Β/θμιας Εκπ/σης ν. Δωδεκανήσου

adamantiafatsea@gmail.com

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στην παρούσα εργασία καταγράφεται η υλοποίηση και η άποψη των εκπαιδευτικών που συμμετείχαν ως επιμορφωτές ενός εξ αποστάσεως σεμιναρίου για την παιδαγωγική αξιοποίηση των ΤΠΕ στη διδασκαλία των μαθημάτων, το οποίο πραγματοποιήθηκε μέσω της ηλεκτρονικής πλατφόρμας του moodle και αφορούσε εκπαιδευτικούς πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, διαφόρων ειδικοτήτων που υπηρετούν σε 36 νησιά του Ν. Αιγαίου (Κυκλάδες, Δωδεκάνησα).

Στο σεμινάριο, διάρκειας 24 εβδομάδων (Οκτώβριος 2012 - Απρίλιος 2013), δίδαξαν 35 επιμορφωτές-εκπαιδευτικοί, διαφόρων ειδικοτήτων, από τις δυο βαθμίδες της εκπαίδευσης και συμμετείχαν δωρεάν 693 επιμορφούμενοι εκπαιδευτικοί. Το σεμινάριο διοργανώθηκε από την Περιφερειακή Διεύθυνση Εκπαίδευσης Ν. Αιγαίου, τη Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Κυκλάδων και το ΚΕΠΛΗΝΕΤ Κυκλάδων.

Σκοπός του σεμιναρίου ήταν η δημιουργία μιας Ηλεκτρονικής Κοινότητας Μάθησης εκπαιδευτικών, ανεξαρτήτου ειδικότητας, μέσω της οποίας οι επιμορφούμενοι να γνωρίσουν νέα εκπαιδευτικά εργαλεία του διαδικτύου, τα οποία θα μπορούν στη συνέχεια να αξιοποιήσουν στη διδακτική πράξη.

Η αξιολόγηση του σεμιναρίου από τους επιμορφωτές έδειξε ότι πέτυχε το σκοπό του και κατέδειξε ότι η εξΑ επιμόρφωση με τη σωστή οργάνωση, την ενεργή συμμετοχή των εκπαιδευτικών και την παροχή κινήτρων, είναι δυνατόν να προσφέρει λύσεις στα προβλήματα που απορρέουν από τη νησιωτικότητα μιας περιοχής, όσον αφορά στη δια βίου και συστηματική επιμόρφωση των εκπαιδευτικών.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: Πλατφόρμα moodle, εξΑ Επιμόρφωση, παιδαγωγική αξιοποίηση ΤΠΕ.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στις τεχνολογίες της πληροφορίας και των επικοινωνιών (ΤΠΕ) έχει υπογραμμισθεί ως προτεραιότητα από αρκετούς ερευνητές, ενώ αποτελεί σημείο έμφασης σε σχετικές τοποθετήσεις διεθνών εκπαιδευτικών οργανισμών (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2003; Δημητράκοπούλου, 2004; Κόμης, 2004; Ράπτης & Ράπτη, 2002). Έλληνες ερευνητές του χώρου έχουν επισημάνει ότι, παρόλο το υψηλό ποσοστό των εν ενεργεία εκπαιδευτικών της χώρας που επιθυμούν να επιμορφωθούν, η γεωγραφική κατανομή και η μεγάλη διασπορά των σχολικών μονάδων έχει επιφέρει τη δύσκολη πρόσβασή τους σε επιμορφωτικά προγράμματα, τα οποία συνήθως υλοποιούνται σε μεγάλα αστικά κέντρα (Δήμου, 2003; Παπαδούρης, 2001). Σε αρκετές περιπτώσεις το οικονομικό κόστος των επιμορφωτικών δράσεων υπήρξε απαγορευτικό (Ζησιμοπούλου, 2001), ενώ η δυνατότητα των εκπαιδευτικών για συμμετοχή στα προγράμματα αυτά παρεμποδίζεται συχνά και από αυξημένες οικογενειακές ή/και επαγγελματικές τους εξωσχολικές υποχρεώσεις (Εμμανουηλίδου και συν., 2009).

Πιο συγκεκριμένα, ο ιδιαίτερος γεωγραφικός χαρακτήρας της περιοχής του Ν. Αιγαίου δεν αφήνει πολλά περιθώρια για την πραγματοποίηση επιμορφώσεων ή σεμιναρίων με τη συμμετοχή εκπαιδευτικών που εργάζονται σε σχολικές μονάδες των νησιών. Εκπαιδευτικοί ειδικοτήτων, δάσκαλοι και νηπιαγωγοί, νεοδιόριστοι ή αναπληρωτές, στην πλειοψηφία τους αποκλείονται από την παρακολούθηση οποιουδήποτε επιμορφωτικού προγράμματος, το οποίο στις περισσότερες

περιπτώσεις απαιτεί τη φυσική παρουσία των ενδιαφερόμενων. Κατά συνέπεια, η υλοποίηση του συγκεκριμένου από απόσταση επιμορφωτικού προγράμματος αποτελεί λύση στο υπάρχον πρόβλημα. Ωστόσο, ο σύγχρονος εκπαιδευτικός πρέπει να είναι σε θέση να χρησιμοποιεί τις ΤΠΕ και να τις ενσωματώνει στο μάθημα του, με στόχο την αναβάθμιση της ποιότητας των μαθησιακών ωφελειών των μαθητών τους. Προς την κατεύθυνση αυτή, τα εργαλεία του διαδικτύου μπορούν, εφόσον χρησιμοποιηθούν κατάλληλα, να αναβαθμίσουν τη μαθησιακή διαδικασία και να αποφέρουν σημαντικά μαθησιακά οφέλη. Επομένως, είναι σημαντικό να είναι εξοικειωμένοι οι εκπαιδευτικοί με αυτά, ώστε να είναι σε θέση να τα αξιοποιήσουν κατάλληλα στην τάξη (Τζιμόπουλος & Πόρποδα, 2010).

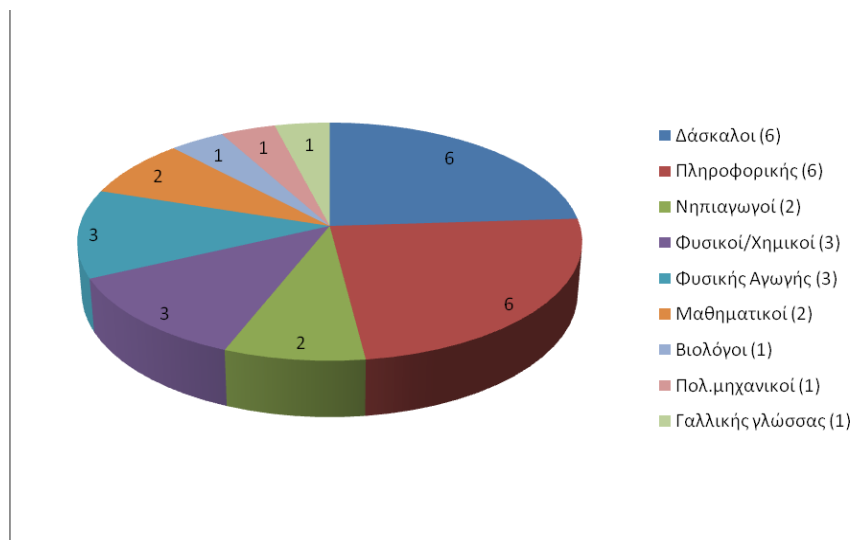
Από την άλλη πλευρά, η υιοθέτηση μεθόδων της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης (εξΑΕ) με την υποστήριξη των ΤΠΕ, εκτός από το γεγονός ότι συνεισφέρει στη δημιουργία δομών συνεχούς επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών, ανεξάρτητα του τόπου που διαμένουν και εργάζονται, είναι δυνατόν να τους παρέχει πρόσβαση σε αποτελεσματικά, ευέλικτα και ποιοτικά προγράμματα (Anastasiades, 2008; Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, 2009). Επιπλέον, τα προσεκτικά και κατάλληλα σχεδιασμένα εξΑΕ προγράμματα αναδεικνύονται σαν μια αξιόπιστη και πλήρως ικανοποιητική προοπτική, που άρουν το αδιέξοδο του μοντέλου της συμβατικής και ανελαστικής παραδοσιακής εκπαίδευσης, ως προς την αξιοποίηση δικτυακών και άλλων τεχνολογικών υποδομών και επιτρέπουν τη διάθεση της γνώσης στους τελικούς της αποδέκτες, προσαρμοσμένη στις προσωπικές ανάγκες και περιορισμούς, που προκύπτουν από εργασιακούς, κοινωνικούς ή/και μαθησιακούς παράγοντες (Anastasiades, 2008; Δημητρακοπούλου, 2004; Μαχαιρίδου, 2011; Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, 2009; Χλαπάνης & Δημητρακοπούλου, 2004).

ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΣΕΜΙΝΑΡΙΟΥ

Οι ιδιαίτερες συνθήκες της περιοχής του Ν. Αιγαίου, οι ανάγκες των εκπαιδευτικών για δια βίου μάθηση και η αναγκαιότητα εξοικειώσής τους με τα νέα εργαλεία του διαδικτύου για την υποστήριξη της διδακτικής τους πρακτικής, καθόρισαν το σχεδιασμό ενός σεμιναρίου, για την Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια εκπαίδευση, διάρκειας 24 εβδομάδων (Οκτώβριος 2012 - Απρίλιος 2013) που υλοποιήθηκε εξ ολοκλήρου από απόσταση (εξΑ) δίνοντας τη δυνατότητα δωρεάν συμμετοχής σε όλους τους εκπαιδευτικούς της περιοχής, ανεξάρτητα από την ειδικότητα και τον επιμέρους τόπο διαμονής και εργασίας τους. Για τη βελτιστοποίηση της αποτελεσματικότητάς του, το εκπαιδευτικό του περιεχόμενο σχεδιάστηκε με βάση παλαιότερες σχετικές έρευνες έτσι ώστε, να εστιάζει σε πρακτικά ζητήματα που αντιμετωπίζουν οι εκπαιδευτικοί κατά τη διδασκαλία τους, (Kante (2002; Sinclair & Owston, 2006; Wideman, Owston & Sinitskaya, 2007). Το σεμινάριο διοργανώθηκε από την Περιφερειακή Διεύθυνση Εκπαίδευσης Ν. Αιγαίου, τη Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Κυκλάδων και το ΚΕΠΑΗNET Κυκλάδων.

Επιμορφωτές

Το σεμινάριο υποστηρίχθηκε από 35 εθελοντές επιμορφωτές, διαφόρων ειδικοτήτων (σχήμα 1), οι οποίοι κρίθηκαν ως κατάλληλοι με βάση τις σπουδές, την προηγούμενη εκπαιδευτική και επιμορφωτική εμπειρία και την εμπειρία τους στη συμμετοχή και χρήση σύγχρονων και ασύγχρονων εργαλείων του διαδικτύου (πίνακας 1).

Σχήμα 1: Ειδικότητες επιμορφωτών

Κάτοχοι διδακτορικού τίτλου	Κάτοχοι μεταπτυχιακού τίτλου	Εκπαιδευτική ή προϋπηρεσία (Μ)	Επιμορφωτική εμπειρία		Εμπειρία στο διαδίκτυο			
			Διαζώσεις	Εξ αποστάσεως	Forum	Chat	Skype	Ψηφιακές κοινότητες
16	6	14 έτη	17	10	19	12	24	15

Πίνακας 1: Χαρακτηριστικά και επάρκεια επιμορφωτών

Επιμορφούμενοι

Στο σεμινάριο συμμετείχαν 693 εκπαιδευτικοί Α/θμιας και Β/θμιας εκπαίδευσης, διαφόρων ειδικοτήτων, από όλα τα νησιά της περιφέρειας νοτίου Αιγαίου (Κυκλάδες, Δωδεκάνησα). Οι συμμετέχοντες είχαν χωριστεί σε ομάδες των 15-20 ατόμων, με βάση κυρίως την ειδικότητά τους. Έτσι δημιουργήθηκαν 35 εικονικές τάξεις (e-class), μέσα στο πλαίσιο της οποίας οι επιμορφούμενοι, με τη χρήση σύγχρονων και ασύγχρονων συνεργατικών εργαλείων, συνεργάστηκαν μεταξύ τους, με τον επιμορφωτή αλλά και τα μέλη των υπολοίπων ομάδων, προκειμένου να ολοκληρώσουν τις ομαδικές δραστηριότητες. Προαπαιτούμενη γνώση για τους επιμορφούμενους: να γνωρίζουν τα βασικά στη χρήση του υπολογιστή (επεξεργαστή κειμένου, πλοήγηση στο διαδίκτυο, email). Με την ολοκλήρωση του σεμιναρίου στους επιμορφούμενους που υλοποίησαν και υπέβαλαν επιτυχώς το 70% των ανατιθέμενων δραστηριοτήτων χορηγήθηκε βεβαίωση συμμετοχής, γεγονός που εκτός από την απόκτηση νέων γνώσεων και εμπειριών, αποτέλεσε κίνητρο για τη συμμετοχή τους.

Πλατφόρμα υποστήριξης και περιγραφή διαδικασιών

Το εξΑ σεμινάριο διεξήχθη με συνδυασμό σύγχρονης και ασύγχρονης επικοινωνίας. Αρχικά δημιουργήθηκε μια πλατφόρμα στη διεύθυνση <http://moodle.epyna.eu>, στην οποία είχαν πρόσβαση μόνο οι εμπλεκόμενοι στις μαθησιακές διαδικασίες (διαχειριστές, επιμορφωτές, επιμορφούμενοι). Για το σχεδιασμό και τη δημιουργία της πλατφόρμας, χρησιμοποιήθηκε το moodle (www.moodle.org) που είναι ένα σύστημα παραγωγής και διαχείρισης διαδικτυακών μαθημάτων και ιστοσελίδων και προσφέρει ολοκληρωμένες υπηρεσίες διαδικτυακής εκπαίδευσης. Δύο από τα κύρια πλεονεκτήματα που συγχρόνως αποτελούν και τους κύριους λόγους επιλογής του moodle, σχετικά με άλλα συστήματα, είναι αφενός η ισχυρή στήριξή του στον κοινωνικό εποικοδομητισμό και στη θεωρία μάθησης κατάλληλη για ενήλικες (Illeris, 2002), και αφετέρου το γεγονός ότι αποτελεί ένα ελεύθερο λογισμικό, διαθέσιμο δωρεάν (Φατσέα, 2006).

Στην πλατφόρμα υπήρχε αναρτημένο το υλικό της επιμόρφωσης. Στην αρχή κάθε εβδομάδας γινόταν ορατό το υλικό της τρέχουσας εβδομάδας και οι επιμορφούμενοι είχαν πρόσβαση σε αυτό και σε όλες τις προηγούμενες. Οι επιμορφωτές μπορούσαν να θέσουν κάποιο θέμα στο forum της πλατφόρμας, όπου γινόταν συζήτηση για θέματα και δυσκολίες που προέκυπταν, καθώς και να αξιολογήσουν τις εβδομαδιαίες δραστηριότητες που αναθέτονταν στους επιμορφούμενους. Τόσο οι επιμορφωτές, όσο και οι επιμορφούμενοι είχαν πρόσβαση στα μαθήματα κάθε εβδομάδας, αλλά και σε όλα τα

προηγούμενα μαθήματα. Επιπλέον, είχαν τη δυνατότητα να πειραματιστούν, να δοκιμάσουν εργαλεία και να προσαρμόσουν την πλατφόρμα στις εκάστοτε ανάγκες και προτιμήσεις τους. Πέρα από την ασύγχρονη επικοινωνία, επιμορφούμενοι και επιμορφωτές μπορούσαν να επικοινωνούν μέσω της πλατφόρμας και με σύγχρονο τρόπο (εφόσον ήταν συνδεδεμένοι την ίδια χρονική στιγμή), ανταλλάσσοντας γραπτά μηνύματα. Οι επιμορφωτές οι οποίοι ερχόταν σε προσωπική επαφή με τους επιμορφούμενους και έχοντας αποκτήσει κάποια οικειότητα μαζί τους, μέσω της μεταξύ τους επικοινωνίας, συνεισέφεραν στην ομαλή διεξαγωγή του σεμιναρίου και στην καλλιέργεια ενός θετικού κλίματος επικοινωνίας. Επιπλέον, ήταν (συν)υπεύθυνοι, με τους διαχειριστές, για την έγκαιρη και έγκυρη ενημέρωση των μελών της ομάδας επιμορφούμενων που τους είχε ανατεθεί, αναφορικά με τις διαδικασίες του σεμιναρίου και τη χρονική οριοθέτησή τους.

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΣΕΜΙΝΑΡΙΟΥ

Η παρούσα εργασία εστιάζει στην παρουσίαση των δεδομένων που αφορούν στην αξιολόγηση του σεμιναρίου από τους επιμορφωτές. Συγκεκριμένα, για την αξιολόγηση των εκπαιδευτικών του διαδικασιών από τους επιμορφωτές χρησιμοποιήθηκε ένα ειδικά διαμορφωμένο ερωτηματολόγιο, το οποίο περιελάμβανε 18 ερωτήσεις κλειστού (πολλαπλών επιλογών, διαβάθμισης -10βάθμια κλίμακα-), βαθμονόμησης (ναι, όχι, ίσως) και ανοικτού τύπου. Στο ερωτηματολόγιο απάντησαν συνολικά 23 επιμορφωτές, μετά τη λήξη του σεμιναρίου.

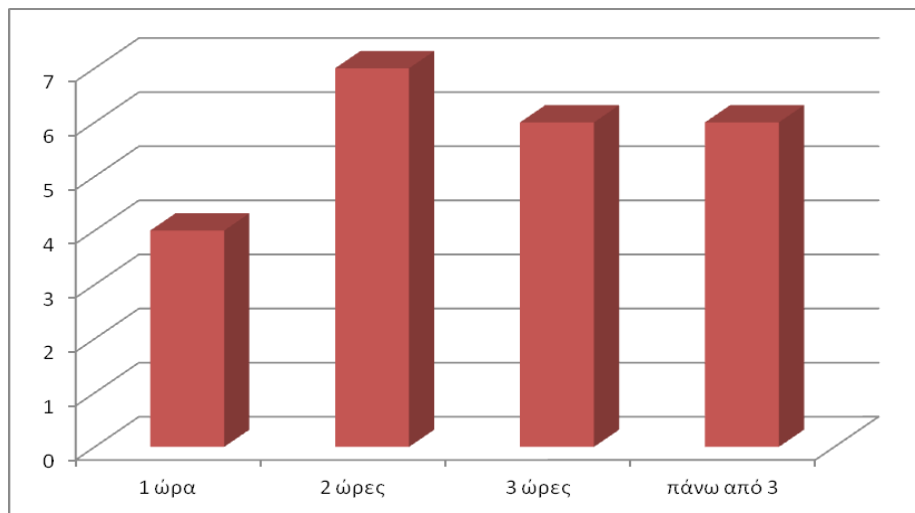
Στη γενική ερώτηση «πώς αξιολογείτε το σεμινάριο;», ο βαθμός που έδωσαν οι επιμορφωτές ήταν 8,87 (με άριστα το 10). Στην αξιολόγηση της εμπειρίας που αποκόμισαν ως επιμορφωτές από το σεμινάριο βαθμολόγησαν κατά μέσο όρο με 9,52 βαθμούς (άριστα το 10). Ο μέσος όρος αξιολόγησης του βαθμού ευχρηστίας της πλατφόρμας moodle που χρησιμοποιήθηκε ήταν 7,74 (άριστα το 10). Το εκπαιδευτικό υλικό του σεμιναρίου αξιολογήθηκε, κατά μέσο όρο 8,78 (άριστα το 10) και οι δραστηριότητες που επελέγησαν με 8,78 (άριστα το 10). Τα μέσα που προτιμούσαν να χρησιμοποιούν οι επιμορφωτές για την επικοινωνία τους με τους επιμορφούμενους ήταν για τους περισσότερους: email, ooVoo και η ανταλλαγή γραπτών μηνυμάτων στην πλατφόρμα της επιμόρφωσης. Στη μεγάλη τους πλειοψηφία (78,3%) θα ήθελαν να συμμετέχουν ξανά ως επιμορφωτές στο σεμινάριο και σε ποσοστό 61% θα ήθελαν να βοηθήσουν για τη δημιουργία υλικού σε επόμενο σεμινάριο. Τέλος, αξίζει να σημειωθεί ότι όλοι (100%) ένιωσαν ότι ανήκουν σε μια κοινότητα μάθησης για εκπαιδευτικούς που ασχολήθηκε με την αξιοποίηση των ΤΠΕ στη διδακτική πράξη (πίνακας 2).

Γενική εκτίμηση *	Αποκόμιση εμπειρίας*	Ευχρηστία πλατφόρμας*	Εκπαιδευτικό υλικό*	Δραστηριότητες*	Μέσα επικοινωνίας		
8,87	9,52	7,74	8,78	8,78	email,	ooVoo	πλατφόρμα
Εκ νέου συμμετοχή (%)				Συμμετοχή στη δημιουργία εκπαιδευτικού υλικού (%)			
78,3				61			
Αίσθημα συμμετοχής σε κοινότητα μάθησης (%)							
100							

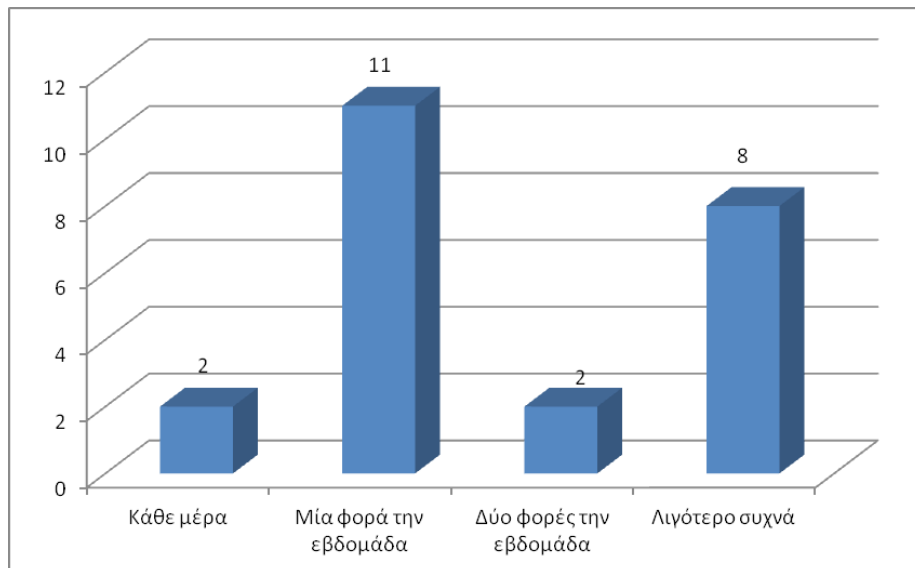
* Μέσος όρος απαντήσεων (ελάχιστη 1, μέγιστη 10)

Πίνακας 2: Αξιολόγηση σεμιναρίου από τους επιμορφωτές (α)

Σύμφωνα με τις απαντήσεις των επιμορφωτών στο ερωτηματολόγιο, οι ώρες απασχόλησής τους ανά εβδομάδα ήταν από μία έως τρεις, με τους περισσότερους να έχουν δηλώσει τρεις ώρες απασχόλησης (σχήμα 2). Η συχνότητα της εβδομαδιαίας επικοινωνίας τους με τους επιμορφούμενους ήταν κάθε ημέρα έως λιγότερο συχνά από δύο φορές την εβδομάδα, με τους περισσότερους να έχουν δηλώσει ότι επικοινωνούσαν με τους επιμορφούμενους τουλάχιστον μία φορά την εβδομάδα (σχήμα 3).

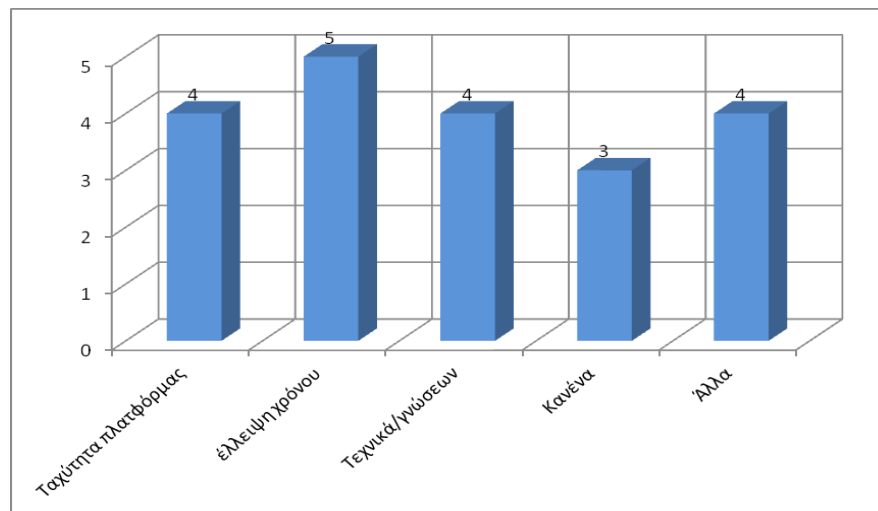

Σχήμα 2: Ώρες απασχόλησης επιμορφωτών ανά εβδομάδα

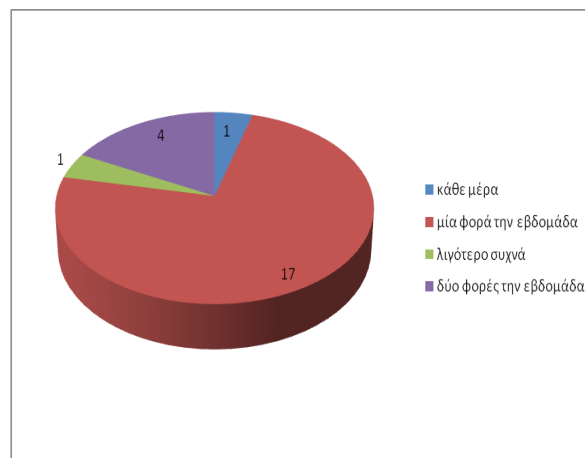
Σχήμα 3: Συχνότητα επικοινωνίας επιμορφωτών/επιμορφούμενων ανά εβδομάδα

Όπως διαπιστώθηκε, τα προβλήματα που παρουσιάστηκαν και εντόπισαν οι περισσότεροι επιμορφωτές, κατά τη διεξαγωγή του σεμιναρίου, αφορούσαν κυρίως στην έλλειψη χρόνου ενασχόλησης από μέρους τους. Σε μικρότερο, όμως, βαθμό εντοπίστηκαν και προβλήματα που αφορούσαν δυσκολίες τεχνικής φύσης, ενώ τρεις επιμορφωτές δήλωσαν ότι δεν αντιμετώπισαν προβλήματα (σχήμα 4).

Σχήμα 4: Προβλήματα που εντοπίστηκαν από τους επιμορφωτές

Τέλος, σύμφωνα με την εκτίμηση των επιμορφωτών, για να μειωθούν τα προβλήματα λόγω της έλλειψης μιας δια ζώσης επικοινωνίας, κατά τη διάρκεια του εξ αποστάσεως σεμιναρίου, θα πρέπει να χρησιμοποιούνται οι εξής τρόποι επικοινωνίας: email, ooVoo, forum, chat, ανταλλαγή μηνυμάτων στην πλατφόρμα εκπαίδευσης με συχνότητα επικοινωνίας, μια φορά την εβδομάδα, το πρότειναν δεκαεπτά (17) επιμορφωτές, 2 φορές την εβδομάδα, το πρότειναν τέσσερις (4) επιμορφωτές, κάθε μέρα, το πρότεινε ένας (1) επιμορφωτής, λιγότερο συχνά, το πρότεινε ένας (1) επιμορφωτής (σχήμα 5).

Σχήμα 5: Συχνότητα χρήσης τρόπων e - επικοινωνίας (email, ooVoo, forum, chat, ανταλλαγή μηνυμάτων) την εβδομάδα.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Σύμφωνα με τα προαναφερόμενα στοιχεία, το σεμινάριο αξιολογήθηκε θετικά από τους επιμορφωτές, με τη μεγάλη πλειοψηφία αυτών αφενός, να επιθυμούν να συμμετέχουν εκ νέου σε μελλοντικά σχετικά σεμινάρια, αφετέρου, να είναι διαθέσιμοι και για την παραγωγή νέου εκπαιδευτικού υλικού.

Το σύνολο των επιμορφωτών δήλωσε ότι είχαν το αίσθημα του «ανήκειν» σε μία κοινότητα μάθησης, γεγονός που αποτέλεσε και έναν από τους δευτερεύοντες αλλά σημαντικούς στόχους διεξαγωγής του σεμιναρίου, αφού σύμφωνα με συγγραφείς και ερευνητές του χώρου κάτι τέτοιο ενισχύει τα κίνητρα των ενηλίκων για δια βίου συμμετοχή τους σε εκπαιδευτικές-επιμορφωτικές διαδικασίες (Illeris, 2002; Χλαπάνης & Δημητρακοπούλου, 2004).

Το ενθαρρυντικό είναι ότι σε αντίθεση, με άλλες παρόμοιες έρευνες που έγιναν στη χώρα μας (Τζιμόπουλος & Καραλής, 2003), από τα δεδομένα που παρουσιάστηκαν στην παρούσα έρευνα, δεν προέκυψε ότι υφίστανται σημαντικά προβλήματα λόγω έλλειψης εξειδικευμένης εκπαίδευσης των

επιμορφωτών του σεμιναρίου, γεγονός που πιθανά οφείλεται στην προϋπάρχουσα γνώση και σχετική τους εμπειρία, με βάση και τα κριτήρια επιλογής τους.

Αξίζει να αναφερθεί, ότι, γενικά το επιμορφωτικό σεμινάριο που πραγματοποιήθηκε μέσω της πλατφόρμας moodle, είχε θετικά αποτελέσματα σε όλους τους συμμετέχοντες. Οι συμμετέχοντες 693 επιμορφούμενοι εκπαιδευτικοί, διάφορων ειδικοτήτων από την Πρωτοβάθμια και τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, από όλα τα νησιά του νοτίου Αιγαίου, γνώρισαν νέα εκπαιδευτικά εργαλεία του διαδικτύου, τα οποία μπορούν πλέον να αξιοποιήσουν στη διδακτική τους πράξη. Συνεπώς, με τη σωστή οργάνωση και την ενεργή συμμετοχή των εκπαιδευτικών, η εξΑΕ είναι δυνατόν να προσφέρει λύσεις στα προβλήματα που απορρέουν από τη νησιωτικότητα μιας περιοχής, όσον αφορά στη διαβίωση και συστηματική επιμόρφωσή τους. Για τους λόγους αυτούς, προτείνεται η δημιουργία επιπλέον κινήτρων στους εκπαιδευτικούς για την υλοποίηση και νέων περισσότερο διευρυμένων σεμιναρίων εξΑ επιμόρφωσης.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Anastasiades, P. (2008). Blending interactive videoconferencing and asynchronous learning in adult education: towards a constructivism pedagogical approach—a case study at the University of Crete (E.DIA.M.ME.). In N. Solomon, M.E. Whitman, A.B. Woszczynski, K. Hoganson & H. Mattord (Eds.), *Handbook of Distance Learning for Real-time and Asynchronous Information Technology Education* (pp. 24-64). New York: Hershey, Information Science reference.

Δήμου, Χ. (2003). Ευέλικτο μοντέλο επιμόρφωσης εκπαιδευτικών από απόσταση, επικεντρωμένο σε ένα τεχνολογικά εξελιγμένο και ολοκληρωμένο ψηφιακό περιβάλλον μάθησης. *Πρακτικά 2ου Συνεδρίου-ΤΠΕ στην Εκπαίδευση*. Σύρος: Ε.Τ.Π.Ε.

Δημητρακοπούλου, Α. (2004), Διαστάσεις αξιοποίησης των τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας στην ελληνική εκπαίδευση: υπάρχουσα κατάσταση και ενέργειες βελτίωσης. Στο Μ. Ιωσηφίδου & Ν. Τζιμόπουλος (επιμ.), *Αξιοποίηση των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας στη Διδακτική Πράξη*, 30-41, Αθήνα: Εκδόσεις Νέων Τεχνολογιών.

Εμμανουηλίδου, Κ., Αντωνίου, Π. & Δέρρη, Β. (2009). Αντιλήψεις καθηγητών Φυσικής Αγωγής για τη διδακτική μεθοδολογία της σύγχρονης εξ αποστάσεως επιμόρφωσης. *Πρακτικά 5ου Διεθνούς Συνεδρίου στην Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση*. Αθήνα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, (2003), Αποδοτικές επενδύσεις στην εκπαίδευση και την κατάρτιση: επιτακτική ανάγκη για την Ευρώπη. Βρυξέλλες: Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Ζησιμοπούλου, Α. (2001). Η εκπαιδευτική πολιτική και η διαπολιτισμική διάσταση στο ελληνικό σχολείο και στην επιμόρφωση των εκπαιδευτικών. Διδακτορική διατριβή. Αθήνα: Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών.

Illeris, K. (2002). Understanding the conditions of adult learning. *Adults Learning*, 14 (4), 18-20.

Κόμης, Β. (2004), Εισαγωγή στις εκπαιδευτικές εφαρμογές των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών. Αθήνα: Εκδόσεις Νέων Τεχνολογιών.

Μαχαϊρίδου, Μ. (2011). Η αποτελεσματικότητα των Νέων Τεχνολογιών στην επιμόρφωση καθηγητών Φυσικής Αγωγής. Διδακτορική διατριβή, Τ.Ε.Φ.Α.Α., Δ.Π.Θ.

Παπαδούρης, Π. (2001). Ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση και επιμόρφωση των εκπαιδευτικών. Μια μελέτη περίπτωσης. *Πρακτικά 1ου Πανελληνίου Συνεδρίου στην Ανοικτή και Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση*. Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.

Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (2009). *Πρόταση για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών*. Αθήνα: Υ.Π.Ε.Π.Θ.

Ράπτης, Α. & Ράπτη, Α. (2002). *Μάθηση και διδασκαλία στην εποχή της πληροφορίας*. Τόμος Α'. Αθήνα: Αριστοτέλης Ράπτης.

Τζιμόπουλος, Ν. & Πόρποδα Α. (2009). Επιμόρφωση των καθηγητών πληροφορικής ΠΕ19,20

Η υλοποίηση του προγράμματος από απόσταση στο νομό των Κυκλάδων. Πρακτικά 5ου Πανελληνίου Συνεδρίου των Εκπαιδευτικών για τις ΤΠΕ «Αξιοποίηση των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας στη Διδακτική Πράξη». Σύρος.

Τζιμόπουλος, Ν. & Καραλής, Θανάσης (2005). Εισαγωγική επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στις Νέες Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνιών: Τα χαρακτηριστικά και οι απόψεις των επιμορφωτών του Νομού Κυκλάδων. *Πρακτικά 3ου Πανελληνίου Συνεδρίου των Εκπαιδευτικών για τις ΤΠΕ «Αξιοποίηση των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας στη Διδακτική Πράξη»*. Σύρος.

Φατσέα Α. (2006). «ΑεξΑΕ. Παράδειγμα δημιουργίας Ηλεκτρονικής Κοινότητας Μάθησης για την Επιμόρφωση των Εκπαιδευτικών της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Δωδεκανήσου που εκπονούν προγράμματα Αγωγής Υγείας, κοινότητα ΚΜΑΥ». Μεταπτυχιακή Διατριβή. Πανεπιστήμιο Αιγαίου. Σχολή Ανθρωπιστικών Επιστημών, ΤΕΠΑΕΣ. «Μοντέλα Σχεδιασμού και Ανάπτυξης Εκπαιδευτικών Μονάδων». Κατεύθυνση: Διαχείριση Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνίας (Τ.Π.Ε.).

Χλαπάνης, Γ. & Δημητρακοπούλου, Α. (2004). Επιμόρφωση εκπαιδευτικών μέσω διαδικτύου: παρουσίαση της περίπτωσης της κοινότητας μάθησης εκπαιδευτικών του Πανεπιστημίου Αιγαίου. *Πρακτικά του 4ου Πανελληνίου Συνεδρίου με διεθνή συμμετοχή Οι ΤΠΕ στην Εκπαίδευση*. Αθήνα: Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών.